

LABO COLLECTIEPLANNING - PROEFTUIN JENEVERMUSEUM

Deze pagina maakt deel uit van de 'levende publicatie' van het project 'Plannen voor de toekomst: ICE (in)begrepen' (2021-2023) en wordt dus regelmatig geüpdatet! Scroll dus zeker ook naar beneden om de laatste ontwikkelingen te bekijken!

Wat een pittig traject. Naar een eindmeet die eigenlijk nog maar een startlijn is. Want ook al formuleerden we in het Jenevermuseum twee krachtige doelstellingen die we als partner en proeftuin binnen dit project van Werkplaats immaterieel erfgoed wilden bereiken, het einde van dit project betekent heel wat nieuwe uitdagingen voor ons museum.

MAAR MISSCHIEN EERST EVEN BEGINNEN BIJ HET BEGIN.

Als partner en proeftuin wilden we in eerste instantie vooral de immaterieel cultureelerfgoedelementen die ons museum de afgelopen jaren geïnventariseerd had - via projecten als ['ledereen Jeneverbaron'](#) (tradities, drinkrituelen recepturen, persoonlijke jeneverervaringen, ...) en via ons ['meester-leerling-traject'](#) (19de-eeuwse stoomstooktechnieken) - analyseren en vooral onderzoeken of en hoe we ze konden registreren. Liefst volgens algemeen aanvaarde standaarden en liefst met de mogelijkheid om deze elementen te implementeren in het collectieregistratiesysteem waarin ook onze 'roerende' objecten worden geregistreerd (Adlib/Axiell Collections). Voorts hadden we graag op basis van die analyse tot een uitgewerkte visie gekomen op immaterieel erfgoed in onze museumwerking in het algemeen en in ons collectiemanagement in het bijzonder.

Zou dat wel goed komen? Waren we niet te ambitieus? Ja, dat kwam goed. En neen, je kan nooit ambitieus genoeg zijn.

Het [project ICE \(in\)begrepen in musea](#) werd immers gedragen en van heel dichtbij gevolgd door het ['Lerend Netwerk'](#). Dat Lerend Netwerk van collega's uit de museum- en bredere erfgoedsector reikte zeer veel ideeën en suggesties aan voor de problematieken en andersoortige issues die wij tijdens onze 'proeftuinsessies' op de in dit geval virtuele tafel gooiden.

En laat nu net 'Eentje om bij te leren' de *baseline* zijn van ons museum. Het Jenevermuseum zat dus zeker op zijn plaats in dit project. Want bijleren dat zouden we!

Deze proeftuin werd uitgevoerd in het kader van het project 'Plannen voor voor de toekomst: ICE (in)begrepen in musea'. Klik hieronder op de knop voor meer informatie!

MEER INFORMATIE PROJECT

Over het Jenevermuseum

Het [Jenevermuseum](#) is een kruispunt van kennis over en beleving van Belgische jenever, waar experts en gemeenschap elkaar ontmoeten, en waar zij erfgoedcollecties inzetten om samen 'jeneverwijzer' te worden.

Zo functioneert het museum als een regionaal platform waar (jong)volwassen met het museum en met elkaar in dialoog treden over onze nationale gedistilleerde drank: zijn oorsprong, ontwikkeling en aard, en de perceptie ervan en de collectievorming eromheen. Het museum biedt hierbij een wetenschappelijk referentiekader voor jenevererfgoed én jeneveractualiteit.

DE PROEFTUIN IN CONTEXT

Het Jenevermuseum kan gezien worden als een thematisch, regionaal museum. Het werd in 1981 door vrijwilligers opgericht om de kunde en kennis van het 19de-eeuwse stoomstoken van jenever te behouden en over te dragen naar de volgende generaties. Naast aandacht voor de ambachtelijke technieken en smaken, werkt het museum ook samen met lokale erfgoedgemeenschappen om allerlei tradities rond het consumeren van jenever vast te leggen (zie bovenstaande projecten). Deze helpen de stoomstook van jenever én het consumeren ervan, zowel vroeger als nu, te contextualiseren. Het museum heeft dus een natuurlijk gegroeide werking met immaterieel cultureel erfgoed, ook wel levend erfgoed genoemd.

Het voelt dus voor het museum heel normaal aan om erfgoedgemeenschappen te betrekken bij haar werking. Maar hoe schrijf je deze nauwe samenwerking in het collectiebeleidsplan? Hoe maak je in een gestructureerd plan plaats voor de dynamiek die daarmee samengaat? Hoe deelt een museum zoiets natuurlijk op in stappen, doelstellingen en beoogde resultaten? Het Jenevermuseum nam het Lerend Netwerk mee in haar gedachtengang over hoe het hiermee aan de slag kon gaan en deelde uitdagingen, drempels en twijfels.

Eén van deze drempels was het registreren van immaterieel cultureelerfgoedelementen in de bestaande collectieregistratiesystemen. Het Jenevermuseum beschikt over een arsenaal aan foto's, video's en verhalen die de kennis en praktijken rond het immaterieel jenevererfgoed vastleggen. Maar toch kon het museum deze zaken niet tot de collectie rekenen omdat de collectieregistratiesystemen voorhanden dit niet toelaten. Het jenevermuseum leverde op deze manier een casus aan die gebruikt werd tijdens de Testcase Digitaal Registeren.

Door de analyse van zowel de eigen werking, als het registreren van sporen van immaterieel cultureel erfgoed, wilde het Jenevermuseum tot een nieuwe visie van een immaterieel cultureelerfgoedwerking komen.

Lees hieronder verder hoe het Jenevermuseum hiermee aan de slag ging.

"Hoe registreer je nu de techniek of vaardigheid van een stoker om de kop en de staart te scheiden van het hart of de ziel van de alcohol?"

"Met foto's, een video, een schriftelijke neerslag? En wat dan met de fysieke (erfgoed)objecten die hij daarbij nodig heeft?"

Of ook: ***"Hoe registreer je de traditie om de postbode na Nieuwjaar een borrel te schenken? Meer nog: is dit wel een immateriële traditie of eerder een niet-tastbare traditie want vandaag stricto sensu niet langer in gebruik om diverse redenen?"***

Dit soort vragen vormden de basis voor onze allereerste proeftuinsessie. Het is bijzonder interessant om met collega's uit andere, soms gelijkaardige musea te discussiëren over de registratiemethodieken. Vinden zij onze aanpak aanvaardbaar? Hoe doen zij het? Welke rol spelen de erfgoedgemeenschappen hierin? Er kwamen bergen suggesties en ideeën, zeker niet altijd eenduidige oplossingen maar alleszins bakken vol inspiratie en vaak ook concrete handvatten om verder mee aan de slag te gaan. Voor deze items rond de borging en specifieke registratie van immateriële jeneverpraktijken werkte zeker ook de workshop van Meemoo erg inspirerend. De workshop bracht deze zeer bruikbare denkpistes op, die weliswaar voor verdere interne reflectie en discussie zorgden.

Beeld: Meesterstoker Steven deelt live een deel van het stoomstookproces met de deelnemers van het Lerend Netwerk. (foto Davy Jacobs)

BORGINGSPRAKTIJK STOKEN OP STOOM IN 8 TUTORIALS

Stokers Jan en Steven leggen stap voor stap en in detail uit hoe zij stoken volgens 19de-eeuwse stoomstookprincipes.

BEKIJK HIER DE TUTORIALS

TIJDENS DE TWEDE PROEFTUINSESSIE VOLGDEN ER DEBATTEN OVER MEER BELEIDSMATIGE MAAR DAAROM NIET MINDER BOEIENDE VRAGEN.

“Hoe positioneren we als Jenevermuseum onze immateriële erfgoedpraktijken tegenover onze materiële collecties?”. Of: “Wie is nu eigenlijk de jenever-erfgoedgemeenschap?” Opnieuw leverden de vele tips van collega's waardevolle ideeën op. Voor die laatste vraag kan het zogenaamde ‘model met de concentrische cirkels’ ongetwijfeld soelaas bieden, al hoeft het geen probleem te zijn als de gemeenschap rond een welbepaalde praktijk uit slechts enkele beoefenaars of sympathisanten bestaat.

En laat dat nu net het mooie zijn aan immaterieel erfgoed: zolang het er sympathie voor de beoefening van de praktijk bestaat en de praktijk “levend”, dynamisch of beoefend gehouden wordt – ook al moet je als museum vaak de trekker hiervoor zijn – blijft het waardevol om er als museum samen met de erfgoedgemeenschap op in te zetten.

Want dat doet het Jenevermuseum bijvoorbeeld als sinds zijn oprichting in 1981 met de praktijk van het stoomstoken volgens 19de-eeuwse principes in zijn 19de-eeuwse beschermde stokerij. De eerste decennia weliswaar onbewust, de laatste jaren op een meer doordachte en beleidsmatige manier.

Hebben we als museum onze doelstellingen binnen dit project van de Werkplaats bereikt? Absoluut! Maar... er is nog heel wat werk aan de winkel:

- De workshop van Meemoo en de verrijkende inzichten van de collega's van het lerend netwerk zorgden er zeker voor dat **we een kader kunnen creëren waarbinnen we de immateriële jeneverpraktijken kunnen registreren**, al dan niet geïmplementeerd in ons huidige collectieregistratiesysteem.
- En met een nieuw beleidsplanningsproject in het vooruitzicht kunnen we nu al met zekerheid stellen dat **het Jenevermuseum zijn ‘immateriële collecties’ op dezelfde voet zal proberen te behandelen als zijn ‘roerende collecties’**.
- De museale basisfuncties zullen toegespitst worden op alle soorten erfgoed waarbij de mogelijkheid blijft om een wisselende klemtoon te leggen op roerend dan wel immaterieel erfgoed. In die zin **kiest het Jenevermuseum resoluut voor een integrale erfgoedbenadering met de UNESCO-conventie als verantwoordingskader** voor zowel weloverwogen beleidskeuzes als voor heel concrete collectie- en publieksgerichte acties.

CONCLUSIE?

Ons partnership in dit project was er zonder twijfel “eentje om bij te leren”. En dat dankzij alle collega's van het Lerend Netwerk, alle aanwezigen tijdens onze proeftuinsessies, alle collega's van het team collectie van Musea Hasselt, en vooral dankzij Shana als projectcoördinator en het voltallige team van de Werkplaats Immaterieel Erfgoed (WIE).

Update immaterieel erfgoed en beleidsplanning 2024-2028

Tijdens de beleidsperiode 2024-2028 gaat het Jenevermuseum resoluut voor 'jenevervakmanschap'.

Duurzaam vakmanschap, zowel vóór als achter de schermen, vormt dan ook de rode draad doorheen het beleidsplan van het Jenevermuseum. Het is als het ware de verbindende kracht van de vier solide pijlers waarop het museum zijn werking futureproof wil uitbouwen. Naast **samenwerking** bij voorkeur participatief, een doorstart van de **digitalisering** van zijn collectie- en publieksmanagement en een doorgedreven **branding** van het museum en zijn werking zelf vormt het **immaterieel jenevererfgoed** één van die vier pijlers of fundamentele bouwstenen.

Dit heeft op het vlak van verzamelen & herkennen, bewaren & borgen en onderzoeken een aantal algemene maar ook heel wat concrete **acties** als gevolg. Die acties zullen doorgaans via participatie met verschillende partners en gemeenschappen tot stand komen én een

publieksgerichte uitwerking kennen.

Op ons jenevervakmanschap!

Klik op de afbeelding hierboven om de beleidsprioriteiten en acties te weten te komen!

Tekst gebaseerd op de getuigenis van Davy Jacobs (Directeur Jenevermuseum - rechts) en verslagen uit het project 'Plannen voor de toekomst: ICE (in)begrepen' door Shana Van Hauwermeiren (projectcoördinator bij Werkplaats immaterieel erfgoed).

Wordt vervolgd...

DE 4 PROEFTUINMUSEA VAN ICE (IN)BEGREPEN

Tijdens het project 'Plannen voor de toekomst: ICE (in)begrepen' zijn we aan de slag gegaan met vier experimentele proeftuinen. Neem via de knoppen hieronder een kijkje naar de trajecten van de drie andere betrokken musea.

LABO HOF VAN BUSLEYDEN

LABO M LEUVEN

LABO HUIS VAN ALIJN

Trefwoord:[Onderzoek](#)[Musea](#)[Collectieplanning](#)**Meer weten:**[Project ICE \(in\)begrepen](#)[Jenevermuseum](#)**Contact:**[Davy Jacobs](#)[Jenevermuseum](#)[Shana \(projectcoördinator\)](#)